

ФРОНТИР

ОЛЕКСАНДР КРАСОВИЦЬКИЙ

**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ
СПРОТИВ ТРИВАЄ
(СЕРПЕНЬ 2022 –
ЛЮТИЙ 2023)**

НОТАТКИ ВИДАВЦЯ

Харків
«ФОЛІО»
2023

Розділ 1
Від «Рамштайну» до Харкова

24.08.2022 р.

Пів року з початку повномасштабного вторгнення російської армії в Україну.

День Незалежності.

День для осмислення того, ким ми є і що маємо зробити, щоб наша держава і народ не тільки вистояли, а й розвинулися та показали всьому світові: ми варті кращої долі, гідні бути серед перших.

1. Традиційно цього дня відбувається багато святкових подій. Візит Президента Анджея Дуди та Прем'єр-міністра Бориса Джонсона — вже втретє від кінця лютого. Між іншим, цього року багато хто з моїх друзів мені сказав, що саме тепер відчув, яке це свято — справжня незалежність. Найкращий подарунок для країни, що воює, — зброя і гроші. Три мільярди на зброю, і ще три — у бюджет від американських друзів, величезна кількість зброї — від німецьких, суперсучасні мікродрони — від британців. Дуже неприємно було чути лицемірні вітання від білоруського псевдодиктатора. Красномовно змовчали наші колишні друзі — керівники Грузії та Вірменії. Країни, що постраждали від російської військової, економічної та політичної агресії, зараз дозволяють себе колонізувати десяткам тисяч

росіян, створюючи для них транзитні майданчики з картками «Мир», купівлею квартир та посвідками на проживання (зокрема для агентів ФСБ, кримінальних авторитетів і тисяч мовчазних слуг російського режиму, які у слушний час вийдуть на вулиці колонізованих міст).

2. З нами весь демократичний світ. Для нього очевидно, що йдеться не про війну України з Путіним, а про війну українців з дуже сильним агресором — російською державою. Демократичний світ дає нам зброю, завдяки якій ми захищаємо його цінності та майбутнє, не даємо зробити наступною жертвою Польщу, Литву, Латвію, Естонію чи Фінляндію. Зимова репетиція у Казахстані може повторитися, але не треба забувати, що всі більш-менш боєздатні військові частини вже або знищені на теренах України, або будуть знищені у подальшому. Можливо, населення європейських країн поки й не може повністю усвідомити, але економісти та політики чудово розуміють, що високі ціни на пальне — наслідок російської політики, а не української впертості; що тільки перемога України розблокує можливість повернення до домовленостей щодо російських енергоресурсів, хоч і на інших умовах. Європа може споживати російську сировину тільки після капітуляції Росії і тільки у форматі критичного імпорту.

3. Тепер про умови російської капітуляції. Так, за пів року війни ми маємо підстави дискутувати про

це. З усього видно, що у Заходу поки немає відповіді, однак є кілька сценаріїв, які варто розглянути:

— заява російського керівництва про виконання цілей «спеціальної операції» з відведенням військ на лінію 23.02.2022. Якщо це рішення ще могло влаштувати більшість українців у травні, коли росіяни з фантастичною перевагою в артилерії засипали Луганську область тисячами боєприпасів і наступали на Северодонецьк, то сьогодні українське суспільство може сприйняти його скоріше як капітуляцію перед ворогом;

— відвід російських військ з Херсонщини, Запоріжжя, Харківщини ближче до зими внаслідок сепаратних переговорів з представниками однієї з країн НАТО (Франція, Туреччина, Німеччина) після знищення українськими військовими баз постачання, складів, штабів, техніки при збереженні російського контролю за більшою частиною Луганщини та Донеччини. За таких обставин тиск деяких західних союзників на Україну задля збереження газового транзиту з російським шантажем щодо знищення енергетичної інфраструктури перед опалювальним сезоном — серйозна загроза єдності нашого суспільства та єдності наших союзників. Цей сценарій видається мені найменш вірогідним, адже рівень озброєння та бойовий дух українців уже сьогодні достатній для контрнаступу саме в осінній період;

— звільнення Півдня країни разом з Кримом у результаті українського контрнаступу. Не будемо зараз обговорювати військові аспекти і жертви з обох боків. Просто зауважмо, що у разі такого розвитку

подій за Перекопом почнуться, з одного боку, російські істерики на адресу країн Заходу за підтримку «української агресії» на території Російської Федерації, з іншого боку — погрози Україні ударами по центрах ухвалення рішень, інфраструктурних об'єктах тощо. Зрештою і в самому російському суспільстві кримські біженці (а їх будуть сотні тисяч) спровокують «ефект доміно», який скине значну частину російської військової та адміністративної верхівки (не факт, що ті, хто прийде на заміну, будуть кращими, але крісло під Путіним захитається саме цієї миті);

— панічний відступ росіян (яких не зупинять навіть кадірівські багнети в спину) не тільки з територій, окупованих після 24.02.2022, а й з окупованих районів Донецької та Луганської областей, із збереженням Криму за Росією в якомусь новому статусі. Гадаю, що саме цей сценарій найповніше відображає концепцію переговорів в ім'я збереження обличчя Путіна як власника ядерної зброї, використовуваної ним для шантажу (але не енергетичного, до якого вже звикли). Свідомо не називаю в жодному сценарії висновків з ядерного шантажу росіян в Енергодарі. Вважаю, що світова спільнота покладе цьому край так само, як і погрозам половині світу голодом, коли звільнила український зерновий експорт;

— вхід підрозділів української армії у суміжні з Україною райони Росії з подальшою передачею цієї території під міжнародний мандат для забезпечення режиму тиші на наших кордонах. Так, зараз цей сце-

нарий виглядає фантастично, але пів року тому і сценарій звільнення Криму виглядав нереально;

— військовий переворот у Росії з подальшим «парадом суверенітетів» одразу зумовить питання зупинення війни в Україні з терміновим відкликанням військ з усієї окупованої території. Будь-який керівник, будь-яка, навіть дуже корумпована хунта в Росії, будуть зацікавлені у поновленні відносин з НАТО та ЄС.

4. Рішення про виділення Україні трьох мільярдів на сучасну зброю стоїть поряд з обстрілами української території в День Незалежності. З одного боку — десятки ракет по мирних містах і селах. 22 загиблих на кінець дня 24 серпня в Чаплино, більша частина — пасажери знищеного ракетою пасажирського потягу. Це ще один із тих злочинів, про які ми вже все знаємо: Маріуполь, Буча, Бородянка, Кременчук. Злочин для залякування українців. З іншого боку — рішення про надання нам не просто чергового набору зброї, а важкої зброї, яка захистить великі міста від літаків та ракет (*NASAMS*), нарешті знівелює перевагу Росії артилерії в рамках контрбатарейної боротьби (24 сучасні радары). Тут також і надсучасні системи *VAMPIRE* для знищення безпілотників для повного контролю за небом (навіть характеристики цієї зброї невідомі експертам), *ScanEagle* — безпілотники останніх поколінь, які діють на великій відстані і майже недосяжні для російських систем ППО. Сотні тисяч боеприпасів для артилерії 155 мм та 120 мм калібрів і тисячі снарядів

з лазерним наведенням — це підтвердження позиції західних союзників щодо забезпечення перелому у війні протягом осені та можливість довести ситуацію до панічної втечі росіян з нашої території незалежно від рішень їхнього військового і політичного керівництва ще до нового року.

5. Наша економіка. Це найскладніша історія. Захід може нам допомогти зброєю, відклав виплати з наших боргів і надає пряму фінансову допомогу, яка не потребує повернення. Але Захід:

- не зацікавлений у конкуренції з Україною на ринках озброєнь та технологічної продукції;

- не буде за нас модернізувати нашу економіку;

- не готовий підтримати радикальну податкову реформу, якої терміново потребує наше суспільство;

- не буде опікуватися механізмами відновлення країни, крім контролю за чесним використанням грошей;

- не надасть нам для цього додаткові робочі руки і не докладатиме зусиль до повернення найкращих наших громадян додому з тих робочих місць, які вони отримали в Європі.

Єдине, у чому дійсно зацікавлений Захід, — це сильна українська армія, яка має стояти на фронті Європи проти божевільної російської військової машини.

187 день повномасштабного російського вторгнення

Історичні паралелі

1. Олександр Македонський та Наполеон вчасно не зупинились. Вони були великими стратегами, але один дуже бажав мати своєю Індію, а другий — взагалі не вмів зупинятися. Зупинки у Месопотамії та Польщі могли зафіксувати на якийсь час ці імперії.

2. Батий та Сулейман Перший закінчили європейські «турне» захопленням Угорщини у 1241 р. та 1529 р., і ще багато років керували своїми військами на інших фронтах.

3. Мабуть, Гітлер залишився б в одному ряду із «залізними канцлерами» Бісмарком та Меттерніхом, якби зупинився після приєднання Судетів та аншлюсу Австрії. Саддам багато років змушував би страждати іракський народ, якби не поліз у маленький Кувейт поруч.

4. Путін мав шанси до 90 років керувати Росією за залізною завісою, якби не поліз в Україну і навіть якби не поліз сюди після восьми років напівгарячої війни.

Тепер він ще має шанс не втратити обличчя і зберегти владу, забравши залишки своїх корпусів та батальйонів і віддавши Крим та Донбас. Але для цього він має зрозуміти, що кожен день «працює» не на виснаження української армії, а на втрату ним власного війська.

5. Так, Росія має величезні склади озброєння та боєприпасів на своїй території. Утім, вона практично не має можливості постачати їх на Південь України, і питання найближчих тижнів — остаточне припинення таких постачань на Донбасі і Сході Харківщини. Те, що зараз відбувається на Херсонщині, — перша спроба сценарію ліквідації окупантів силами ЗСУ після знищення складів з боєприпасами, значної частини ППО та радарів. Стан справ сьогодні, нарешті, дозволяє використання авіації ПС ЗСУ проти піхоти та бронетехніки супротивника. Постійна підтримка ЗСУ новим озброєнням дає підстави говорити про реалізацію цього сценарію на інших ділянках фронту після очищення правого берега Дніпра у вересні. Фактично Путін має останню нагоду зберегти владу та видати власному електоратові чергову маячню щодо завершення спецоперації зі знищення українських націоналістів.

190 день навали

1. Не можу зрозуміти, як росіяни, які мають майже 100 з 400 власних співробітників у головному офісі МАГАТЕ, планують обмішурити весь світ зі станом на ЗАЕС, коли є супутникові знімки, відеофіксація, та й власні очі у представників Польщі та Литви у Місії. Побачимо черговий спектакль. Чому вони на це пішли взагалі? Все просто: Росія намагається використати мирний атом як зброю після газу, пропонує безкоштовно будувати АЕС не тільки в Ірані, а й у Туреччині, Угорщині тощо. Фінляндія відмовилася, Україна має залишки російського ядерного палива на кілька років, що дозволить перевести АЕС на американські замітники ТВЕЛів від Росатому. Ядерний шантаж на цьому не припиниться, але стане меншим — Росія програє.

2. Я не розумію, як Росія максимум через два тижні, коли закінчиться зброя та БК, планує визволити своє херсонське угруповання. Напівоточення означатиме раптове поповнення обмінного фонду, а позиції, на які вийдуть українці на правому березі біля Берислава, назавжди закриють питання води до Криму та зброї з Криму вже до кінця вересня.

3. Я не знаю, як російська влада планує заводити на бойові позиції свій новенький 3-й корпус (здається,

через Донецьк), якщо БК в умовах щоденного знищення складів на Донбасі не вистачає й на ті два, що поступово поповнюють ряди в підземному концертному залі Кобзона.

4. Я не знаю, скільки сьогодні агентів ГРУ, ФСБ та СВР їздять Європою за спеціальними завданнями від Кремля, але не складно спрогнозувати, що не тільки потік росіян до Європи скоро пересохне, а й кожен, хто отримує європейські візи, буде для тих, хто вивчає під мікроскопом сорти російського лайна, гнійною мухою на ньому. Головне, що європейці стануть менше боятись найманих убивць, провокаторів і просто агресивних вихідців з Росії.

5. І про смерть Горбачова. Так, він віддавав накази щодо дій, які призвели до кривавих наслідків у Грузії, Литві, Латвії, Придністров'ї, Казахстані, Азербайджані, втім саме він відмовою триматися за окуповані території Європи, а потім і за владу, свідомио дав свободу народам Європи, а потім і СРСР, відкрив шлюзи правди та закрити монополію КПРС на керівництво суспільством і державою. Він зробив усе діаметрально протилежне тому, що зараз робить Путін, знищуючи демократичні інститути в Росії і намагаючись окупувати сусідні країни. Можливо, саме через це Путін побоявся вже мертвого Горбачова і швиденько прийшов до нього в морг, не чекаючи церемонії поховання. Тут усе виглядає символічно. Горбачов помер, але перемиг з кута зору цінностей, а Путін ще живе, проте готуючись посісти місце у морзі після Горбачова.

192 день повномасштабної агресії

Про честь і совість тих, хто програє війни

1. Наполеон програв. Отримав у майже повноцінне володіння острів Ельба, неподалік рідної Корсики. Почав керувати його маленькою економікою, навіть узяв під контроль шахти. Одразу набрав 1600 військових замість дозволених йому союзниками по антинаполеонівській коаліції 400. Зійшло з рук. Думки заважали бути пенсіонером. Вирушив з військом на кораблях до Ніцци. Англійські кораблі були не готові до того, що блокаду можна подолати так легко. Від міста до міста, а він йшов на Гренобль та Ліон, гарнізони приєднувалися до маленької армії. Бурбони вислали на зустріч армію маршала Нея, який після військової поразки Наполеона перед шостою коаліцією присягнув королю. Неї дозволив себе переконати. Наполеон якось вийшов один проти королівського війська і запропонував стріляти. Капітан віддав наказ — солдати відмовилися. Так без бою взяли Париж, а потім... сталося те, що сталося під Ватерлоо. Далі ще були дрібні перемоги. Але — все: імператор повернувся до Парижа і, навіть маючи підтримку від робітничих околиць столиці й усвідомлюючи

брак ресурсів та відданого йому електорату (буржуазії), цивілізовано відмовився від влади і спробував залишити країну морем (до Америки). Цього разу британський флот не схибив. Імператор здався без бою і був засланий на далекий від цивілізації острів Святої Олени. Писав мемуари, бешкетував з дитиною коменданта, чаював з мандрівниками, хворів, тримав імператорську поставу.

2. Гітлер. До останньої миті вдавав, що очікує на щось, що змінить стан справ — зброю («фау-2»), корпус з Півдня, потім — з Півночі; зраду серед союзників; будь що. І врешті вкоротив собі віку. Або знайшов шлях до Південної Америки. Невизнанням поразки дозволив знищити міста, економіку, армію, значну частину населення Німеччини.

3. Саддам. Мав усе. Забрало лише земель сусідньої маленької держави. Поразки не очікував. Завершив шлях на шибениці.

4. Ясір Арафат. Майже 50 років керував терористичними діями проти Ізраїлю. Польовий командир примітивного рівня, зацілований Брежнєвим. Помер своєю смертю. Підтриманий Радянським Союзом тероризм у секторі Газа не дає сотням тисяч людей шансу на нормальну освіту та цивілізоване життя.

5. Путін. У цьому переліку з п'яти людей кожен наступний — жалюгідніший та дріб'язковіший. Цей сприйняв небажання колективного Заходу опиратися його гопниківським спробам відновити СРСР як слабкість. Його система не витримає санкцій і дій української армії. Тільки питання, як він закін-

чить — табакеркою, шаликом, кулею в скроню чи розпадом держави та шибеницею. Варіант тихої пенсії у китайському монастирі стає все більш фантастичним.

192 день нелюдської навали

Порівняльна арифметика і філософська якбитологія. 24 лютого та 3 серпня. Україна і Росія

1. 24 лютого прокинулися в іншій країні. Більшості з нас було дуже страшно, майже всі не могли повірити, що у ХХІ столітті таке можливо. Кожен намагався зрозуміти, наскільки власні передчуття та передбачення можуть бути реалізовані. Багато хто з нас «сів у новини»: не випускаючи з рук пульт від телевізора та мобільний телефон. Утім зараз ми — досвідчені громадяни великої країни, яка не тільки воює, а й уміє перемагати. І чудово розпізнаємо звуки літаків та артилерії, не плутаємо БТР з БМП, знаємо напам'ять назви і номери радянських та російських ракет, можемо назвати дальність звичайних ракет та *HIMARS*. Ми всі, як один, чекаємо на постачання *ATACMS*; розуміємо, що таке *HARM* та яка дальність *M777*; навіть прокинувшись серед ночі можемо сказати, чим польські «Краби» вигідно відрізняються від радянської «Мсти». Громадяни РФ щодня прокидаються у країні, яку ненавидить весь цивілізований світ, а ще в лютому зі своїм «довгим карбованцем та готівковим долларом» вони могли купити будь-кого

та були бажаними гостями у паризьких бутиках та швейцарських банках. Росіяни тепер нескінченно прораховують власне майбуття: перші розмірковують про безробіття та бідність, другі — про свої заморожені капітали, треті — вираховують варіанти для еміграції; четверті — змушені тікати з ненависної Європи, з якої «совсем не хочу уезжать».

2. У лютому ми майже нічого не знали про реальну силу нашої армії, зате пам'ятали жахливі новини про Іловайську трагедію та Дебальцевський коридор, коли наші військові мали справу з російськими кадровими військовими. Ми «досхочу» наслушалися російської пропаганди про другу армію світу, з кожної праски лунало про успіхи російської зброї у Сирії і «Вагнера» — у Лівії та Судані. Ми знали про використання «газової зброї» й безпорадність українських політиків у боротьбі з нею, а також про майже завершений Північний потік-2, який мав знищити наші транзитні можливості, а з ними і часткову захищеність від агресії. У лютому ми вже знали про те, що наші склади з боєприпасами знищили, і що Захід вважає «Джавеліни» та «Стінгери» єдиною зброєю, якої потребує наша армія, бо іншу ми нібито не зможемо опанувати, до того ж вкрадемо та «зіллємо» росіянам. Тепер ми знаємо, що наші військові справді вміють воювати, користуватися зброєю, мають перевагу над противником у бойовому досвіді, знищують не сотні, а вже тисячі російських танків та бронемашин, сотні, а не одиниці літаків та гелікоптерів, які є досягненням російської військової промисловості. Наші командири — молоді

і сучасні, наш головнокомандувач ЗСУ Залужний — виважений і розумний. Він уміло делегує рішення тим, хто безпосередньо б'є ворога. Ми знаємо, що наша армія вже має на озброєнні сучасну зброю, яку отримує від партнерів, у великій, хоч і недостатній кількості. Ми знаємо, що *HIMARS* — це зброя перемоги в тилу ворога, а «бавовна» — це не тканина, а результат дії нашої артилерії по складах ворога на територіях, окупованих ворогом, та місцях паління на Білгородщині та Курщині. Росіяни ж дізналися, що російський солдат — це не тільки переможець у «Великій Вітчизняній», а й вантаж 200, який тисячами надходить з України внаслідок ведення «спецоперації з денацифікації та демілітаризації», а не агресивної війни проти мирного населення, як це є насправді. Російські військові — це ще й десятки тисяч калік, які будуть, кинуті всіма, просити милостиню на вулицях російських міст. В очах усього світу російський солдат — це п'яниця, мародер, гвалтівник, вбивця жінок та дітей. Росіяни вже знають, що їхня армія чомусь не взяла Київ і, під загрозою повного знищення, швиденько прибрала тих, хто йшов на парад, з півночі України. А ми побачили у Києві грудю заліза, яке на початку березня, згідно з планами російського командування, мало йти Хрещатиком.

3. У лютому ми знали, що окуповані Крим та Донбас — це надовго й невідомо наскільки. У лютому колони біженців з Києва, Харкова та інших міст Сходу, Півночі та Півдня заблокували всі дороги на Захід. Сьогодні частина біженців повернулася,

частина — знайшли прихисток на Заході України та за кордоном.

Сьогодні ми знаємо, що «нові» окуповані території Харківщини, Донбасу та Півдня нашої країни будуть обов'язково звільнені від ворога, це може бути єдиним результатом бойових дій. Ми поступово пересвідчуємося, що розроблена нашим Генштабом операція зі звільнення правого берега Дніпра на Херсонщині — тільки питання часу. Впевнені, що жоден фальшивий референдум не дасть ворогу шансу зачепитися на нашій території. Навпаки, росіяни починають залишати окупований Крим: спочатку — відпочивальники, а невдовзі — й Чорноморський флот разом із «зеленими чоловічками». Далі почнеться найцікавіше. Тисячі колишніх українських військових, які зрадили присязі у 2014-му; СБУшники, котрі перейшли до ФСБ; прокурори; співробітники поліції; судді та їхні родини вже пакують валізи і шукають собі теплого місця «на материку». Адже, коли Медведєв казав «денег нет, но вы держитесь», він не пояснив, що триматися залишилося недовго, а питання водопостачання в український Крим автоматично вирішиться з відходом останнього російського військового з Севастополя та Керчі. Колаборантів нового покоління з Херсонщини, Запоріжжя та Маріуполя вже нині очікує страта партизанами, і невідомо, хто з них доживе до кінця війни. А от що робити з численними зрадниками, які зараз отримують російські паспорти; з тими з них, хто не встигне, або не захоче виїжджати

до РФ, — вирішить спеціальний закон. Кримський міст ще стане у нагоді — як шлях в один кінець для окупантів з Криму та півдня України. Після взяття Херсона та Бердянська доцільність його існування опиниться під питанням.

4. Думка колективного Заходу щодо лютневої України була зрозумілою: візьміть трохи грошей, щоб не вмерти з голоду, намагайтеся якось тримати Росію на відстані, та майте совість, хоч трошки знизьте рівень корупції в державі. Сьогодні, незалежно від кута зору всередині країни, Зеленський — один із лідерів демократичного світу, Залужний — переможний генерал номер один, а український народ — фантастичні люди, які зупинили диявола, озброєного до зубів. Україна показала, що має громадянське суспільство, яке може допомогти державі виконувати її функції, фінансова система працює, логістика витримала випробування не тільки евакуацією, а й навантаженням паливної кризи, енергетика є прибутковою й здатною генерувати ресурси для себе і підтримувати дефіцитну Європу. Ставлення до Росії логічно пройшло стадії від обурення до відвертої огиди. Не важливо, який розмір збитків у мультинаціональних компаній, що йдуть зараз із Росії. Важливо, що вони знищують свій російський бізнес не тимчасово, ні, вони рвуть з коренями його залишки, не залишаючи собі шансів на повернення. На жаль, деякі французькі, німецькі, італійські компанії вважають, що можна трохи відсидітися, дещо втратити репутаційно, але це все забудуть, а гроші не пахнуть. Так не буде. Питання вторинних санкцій для таких

гравців — питання часу. Росіяни, які вклали свої накрадені брудні гроші в європейські бізнеси, тепер потерпають від страху опинитися у блокаді та втратити активи. Українському бізнесу, який хоче «пропетляти» в очікуванні перемоги з надією поновити

економічні відносини з Росією, хочу сказати: найближчим століттям не буде економічних відносин європейської України з руїнами Росії.

5. І про культуру. Щоденно українська суспільна думка рухається від екстремуму до екстремуму у питанні ставлення до російської мови та культури. Якщо держава не займе активної позиції, заговорить вулиця.

За кілька років в Україні не залишиться й натяку на можливість використання російської мови у документообігу або навчанні, книговидаванні чи кіно. Не буде ані російських гастролерів-естрадників, ані імпорту інформаційного продукту. Нам, безумовно, варто ухвалити жорсткі й часто непопулярні рішення в інформаційній сфері, інакше ще не раз зустрінемо російські танки на шляху до утвердження європейських цінностей. У країні, яка платить за свободу життями своїх найкращих громадян, немає місця навіть найменшим проявам тихої колонізації «русскім міром».

На цей час ворог обрав для себе сценарій окупації територій без населення, без шкіл, лікарень, бібліотек і житлових будинків. Він намагається демонтувати наш культурний код на окупованих територіях. Україна переможе у довгостроковій перспективі тільки тоді, коли на цій території будуть патріотичними освіта, культура та інформаційна політика.

Зміст

Розділ 1. Від «Рамштайну» до Харкова	3
Розділ 2. Від Харкова до Херсона	81
Розділ 3. Від Херсона до Бахмута	187